

Організація початкової освіти дітей в зарубіжному досвіді

Процеси, що відбуваються в соціально-економічному та політичному житті України, викликали необхідність підвищення якості освіти і виховання підростаючого покоління відповідно до системи цінностей демократичного суспільства, формування концептуальних підходів до навчання учнів. В умовах реформування початкової освіти важливо звертати увагу на такий вагомий аргумент, як досвід країн зарубіжжя.

Проблеми початкової освіти за рубежом зосереджені на гуманістичних цінностях освіти, наданні дітям однакових можливостей у забезпеченні освітніх потреб, поєднанні в цьому процесі національних, культурно-історичних цінностей із загальнолюдськими [4].

Аналіз систем початкової освіти в країнах зарубіжжя здійснювали О.Локшина, І.Карбовнічек, А.Пишкало, О.Проскура, О.Савченко, С.Степанова та інші науковці.

Основне завдання зарубіжної елементарної освіти – створити дитині найсприятливіші умови для розвитку особистості, враховуючи потреби суспільства та існуючі в ньому суперечності, дати базові знання та навички, необхідні для подальшого розвитку та входження в суспільство. Це має здійснюватися у процесі тісної співпраці вчителів з батьками. Школа має функціонувати винятково „для дитини”, враховуючи її потреби, здібності та поведінку.

В цьому контексті надзвичайно актуальним є вирішення проблеми щодо визначення оптимального віку вступу дитини до школи.

Розглянемо основні характеристики організації навчання в елементарних школах деяких зарубіжних країн. Важливо зауважити, що в розвинутих країнах діти розпочинають обов'язкову освіту з 4 до 7 років.

Термін початку шкільного навчання у більшості країн Європейського Союзу припадає на шостий рік життя. Саме такий підхід властивий для

освіти Франції, Бельгії, Португалії, Англії, Іспанії, Німеччини, Австрії. Якщо говорити про скандинавські країни (Данія, Швеція, Фінляндія), то до 1991 р. діти розпочинали навчання у сім років. На бажання та втручання батьків (після 1991 р.) було прийнято рішення про можливість початку шкільного навчання дітьми 6-річного віку. Найшвидше в Європі розпочинають шкільне навчання діти у Великій Британії, Англії – вже від 5-го року життя. Натомість у Північній Ірландії початок шкільного навчання припадає на 4-й рік життя дитини. Ірландські діти віком 4-5 років є учнями класу „Junior Infant”, а від 5 до 6 – „Seniorow Infants”. Учнів зазначеного вище віку приймають до школи також у Греції та Голландії. В Польщі, Фінляндії, Норвегії початкова освіта охоплює дітей віком від 7 років.

Тривалість навчання в початковій школі в розвинутих країнах коливається від 4 до 8 років: 4 роки – в Австрії, Швеції, ФРН, Португалії; 5 років – у Франції, Італії; 6 років – у Польщі, Великобританії, Іспанії, Норвегії, Фінляндії; 8 років – Нідерландах, Ірландії.

В країнах Європейського Союзу навчальний рік починається відповідно до регіональних умов, традицій та кліматичних особливостей. Річна кількість навчальних годин варіює від 175 у Греції до 240 у Нідерландах. Проте, дана цифра може включати навчання повний та неповний день. В деяких країнах навчальний день для молодших школярів змінюється відповідно до їхнього віку (Данія, ФРН, Греція, Ірландія, Нідерланди, Великобританія) [4].

Кількість навчальних занять на тиждень у різних країнах теж варіюється: ФРН – 18 годин, Угорщина, Словаччина та Чехія – 20 годин, Австрія – 20,5 годин, Румунія – 21 година, Англія – 22,5 годин, Франція – 30 годин [3].

В країнах Європейського Союзу діти переважно відвідують школу 5 днів на тиждень, а в Люксембурзі – 6 днів. При 5-денному навчальному тижні заняття у школі проводяться з понеділка по п'ятницю. У школах Франції для учнів початкових класів вихідними днями є середа та неділя.

Тривалість шкільного уроку коливається від 35 хв. до 1 год. Так, в Італії урок триває 1 годину, в Ірландії та Англії – 35-40 хв. Термін уроку за розсудом учителя розподіляється на відрізки, упродовж яких діти виконують різні види діяльності.

В більшості країн заняття у початковій школі розпочинаються між 8.00-9.00 ранку; у ФРН – 7.30-8.00; в Португалії – 9.00-10.00 год.

Початкова школа США передбачає навчання від дитячого садка до восьмого класу, хоча в деяких штатах відносять тільки шість класів. Навчання в умовах школи розпочинається дітьми п'ятирічного віку. Кожен із п'ятдесяти американських штатів приймає свої закони щодо системи освіти. Заняття тривають п'ять годин на день, п'ять разів на тиждень.

В Канаді початковий рівень загальноосвітньої підготовки триває з дитячого садка до п'ятого класу (вік дітей – 5-10 років). Навчальний рік триває 200 днів, навчальний тиждень – 5 днів (понеділок-п'ятниця), навчальний день розпочинається з 8.30 або 9.00 год.

Початкове навчання в КНР може тривати п'ять років (36% шкіл від загальної кількості) або шість (64% шкіл). Діти починають систематичне шкільне навчання у віці 6 років. Навчальний рік складається з двох півріч і триває 38 тижнів. Зміст навчання в початковій школі – глибоко національний.

В Російській Федерації діти йдуть до початкової школи у 6 років. Початкове навчання в школі – 4 роки. Навчальний рік триває з вересня по травень, навчальний тиждень з понеділка по п'ятницю. Заняття у початковій школі розпочинаються між восьмою та дев'ятою годинами ранку.

Саме початкова школа, тривалість якої варіюється залежно від національних особливостей кожної країни, закладає підґрунтя якісної освіти. Наведемо узагальнюючу таблицю тривалості початкової освіти в країнах зарубіжжя.

Країна	Тривалість початкової	Вік учнів, які навчаються в
--------	-----------------------	-----------------------------

	освіти	початковій школі
Австрія	4 роки	з 6 до 10 років
Бельгія	6 років	з 6 до 12 років
Великобританія	6 років	з 5 до 11 років
Греція	6,5 років	з 5,5 до 12 років
Данія	Початкова школа належить до обов'язкової освіти – 9 років	з 7 до 16 років
Ірландія	8 років	з 4 до 12 років
Ісландія	Початкова школа належить до обов'язкової освіти – 10 років	з 6 до 16 років
Іспанія	6 років	з 6 до 12 років
Італія	5 років	з 6 до 11 років
Канада	5 років	з 5 до 10 років
Китай	5-6 років	з 6 до 12 років
Люксембург	6 років	з 6 до 12 років
Нідерланди	8 років	з 4 до 12 років
Німеччина	4 роки	з 6 до 10 років
Норвегія	6 років	з 7 до 13 років
Португалія	4 роки	з 6 до 10 років
Росія	4 роки	з 6 до 10 років
США	6-8 років	з 5 до 13 років
Фінляндія	6 років	з 7 до 13 років
Франція	5 років	з 6 до 11 років
Швеція	Початкова школа належить до обов'язкової освіти – 9 років	з 7 до 16 років
Японія	6 років	з 5 до 11 років

Враховуючи наведені факти, слід підкреслити, що не завжди календарний вік дитини є підставою для початку шкільного навчання. Чимало країн Європейського Союзу допускають більш пізній чи ранній (на рік) вступ дитини до школи у випадку, коли її можливості допоки не відповідають вимогам шкільного навчання. Така гнучкість у вирішенні питання початку шкільної освіти призвела до того, що одночасно шкільну підготовку можуть розпочинати діти різного календарного віку, але порівняно однакового рівня розвитку.

Ранній початок відвідування школи (4-5 років) у деяких країнах дає змогу централізованій підготовки дітей протягом 1-2 років до подальшого навчання. Акцент робиться на соціалізації дитини, ознайомленні з елементарними математичними поняттями, вивченні алфавіту тощо. Заняття

проводяться в ігровій формі, класні кімнати, як правило, розділені на зони інтересів [2].

Програми першого шкільного року навчання в країнах зарубіжжя теж різні. Прихильності серед педагогічної громадськості набуває гуманістична Програма „Відродження” для дошкільних закладів і початкової школи. Її використовують більш як у 20 країнах світу. До змісту Програми закладено орієнтацію на вікові та індивідуальні особливості розвитку дітей. Психологічні характеристики розвитку дітей, їхніх пізнавальних можливостей подані на підставі праць видатних учених – Жана П’яже та Л.С.Виготського [3].

Згідно з сучасними засадами Європейського Союзу, що обумовлюють функціонування початкових шкіл, варто підкреслити:

- учень визначається як індивідуальність і суб’єкт;
- підтримуються його потреби розвитку, здібності, інтереси та індивідуальний досвід;
- учень не пасивний, а творчо працює;
- має місце описова (якісна) оцінка, підтримка учня у процесі переходу з класу до класу;
- звертається увага на професійний розвиток учителя, на його подальше вдосконалення, організаційну та педагогічну культуру, особистісні якості, цінності та педагогічну компетентність;
- у процесі навчання домінують: оперативні цілі, зміст освіти, пристосований до психофізичних можливостей учня, активізаційно-творчі методи, урізноманітнені форми діяльності, а також аудіовізуальні навчально-допоміжні засоби;
- заняття – цікаві, захоплюючі, а отримані знання – тривалі, ґрунтовні, системні, актуальні для подальшого процесу навчання;
- пропоновані навчальні програми, а також підручники спрямовані на набуття компетенцій учнів, підтримують дитячий стиль мислення та діяльності й базуються на їхніх природних можливостях;

- значно розширюється співпраця школи з сім'єю, з локальним середовищем у процесі навчання та виховання учня;
- класні кабінети, шкільні лабораторії та майстерні оснащені сучасними навчальними засобами;
- значна увага відводиться педагогіці гри, театралізації, комп'ютерним заняттям, тренінгу розвитку творчості та ін [1].

Отже, вирішуючи питання оптимального віку вступу дитини до школи важливо брати до уваги таку систему орієнтирів, як вік дитини, її індивідуальний рівень розвитку, тип школи, запит батьків тощо. Позиція шкільного керівництва має бути виваженою, професійно аргументованою, будуватися на засадах глибокого аналізу психологічних і педагогічних досліджень щодо взаємозалежності віку дитини та її готовності до навчання.

Література

1. Карбовнічек І. Початкове навчання в перспективі Європейської інтеграції // Початкова школа. – 2003. – № 12. – с. 52-54.
2. Локшина О. Оцінювання успішності учнів початкових шкіл у Західній Європі // Початкова школа. – 2002. – № 6. – с. 54-57.
3. Проскура О. Психологічна підготовка вчителя до роботи з першокласниками: Навч. посіб. для студентів педагогічних факультетів. – К.: Освіта, 1998. – 199 с.
4. Савченко О. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. – К.: Абрис, 1997. – 416 с.

Клочко Наталія Леонідівна. Організація початкової освіти дітей в зарубіжному досвіді. У статті аналізується проблема визначення оптимального віку вступу дитини до школи, враховуючи досвід організації навчання в початкових класах деяких країн зарубіжжя.

Ключові слова: навчальний процес, початкова освіта, вік вступу до школи, готовність до навчання, досвід країн зарубіжжя.

Клочко Наталия Леонидовна. Организация начального образования детей в зарубежном опыте. В статье изучается проблема определения оптимального возраста начала школьного учения, учитывая опыт организации образования в начальных классах некоторых стран зарубежья.

Ключевые слова: учебный процесс, начальное образование, возраст начала обучения, школьная зрелость, опыт стран зарубежья.

Klochko Nataliya Leonidivna. Organization of children's primary education in foreign experience. The article is devoted to the problem of determination of optimum age of child's entry to school, taking into account experience of organization of studies in the primary classes of some foreign countries.

Keywords: studying process, primary education, entering age to school, studying readiness, experience of foreign countries.